

VALSTYBIŲ TARPTAUTINIO TEISINIO BENDRADARBIAVIMO PROBLEMOS PERDUODANT BAUDŽIAMĄJĮ PERSEKIOJIMĄ

Dr. Andrius Nevera

Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Baudžiamosios teisės katedra
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius
Telefonas 271 45 84
Elektroninis paštas A.Nevera@infolex.lt

Pateikta 2004 m. rugsėjo 14 d.

Parengta spausdinti 2004 m. lapkričio 25 d.

Pagrindinės sąvokos: valstybių teisinis bendradarbiavimas, baudžiamojo persekiojimo perdavimas, baudžiamojo persekiojimo pradėjimas, baudžiamoji jurisdikcija, ekstradicija, tarptautinė sutartis, baudžiamojo persekiojimo perdavimo sąlygos, veikos abipusis baudžiamumas.

S a n t r a u k a

Tuo atveju, kai padaryta nusikalstama veika pasižymi tarptautiniu aspektu, susiduriama su natūraliu reiškiniu – valstybių jurisdikcijų konfliktu. Tarptautinis nusikalstamos veikos aspektas gali būti įžvelgiamas keliais atvejais. Visų pirma tuomet, kai vadovaujantis teritoriniu principu (šiuo atveju pasiremiamas skirtingomis nusikalstamos veikos padarymo vietos nustatymo taisyklėmis) dėl tos pačios veikos kelios valstybės turi teisę įgyvendinti savo jurisdikciją. Antra, kai kurios nors valstybės teritorijoje nusikalstamą veiką padaro užsienietis arba nuolat kitoje valstybėje gyvenantis asmuo be pilietybės. Trečia, nusikalstama veika padaroma kitos valstybės interesams arba kitos valstybės piliečių ar jose veikiančių įmonių interesams. Ketvirta, padaromas tarptautinis arba tarptautinio pobūdžio nusikaltimas. Galiausiai, kai konkrečios valstybės teritorijoje padarytoje nusikalstamoje veikoje dalyvavo užsienyje veikę bendrininkai.

Esant bent vienai iš išvardytų aplinkybių, dėl tos pačios nusikalstamos veikos kelios valstybės gali pretenduoti įgyvendinti savo baudžiamąją jurisdikciją. Akivaizdu, kad esant tokiai padėčiai, kyla klausimas, ar galima šią problemą išspręsti taip, kad dėl tos pačios nusikalstamos veikos padarymo kaltininkas nebūtų persekiojamas kelis kartus, o ir pats baudžiamasis persekiojimas taptų spartesnis ir sklandesnis?

Šiuolaikinės valstybių teisinio bendradarbiavimo formos labai palankios siekiant spręsti minėtas problemas. Viena jų – baudžiamojo persekiojimo organizavimas tarptautiniu mastu, išvengiant trukdžių, kylančių dėl ginčų nustatant valstybių kompetenciją.

Straipsnyje taikant sisteminės analizės ir loginį metodus nagrinėjama baudžiamojo persekiojimo perdavimo samprata, teisiniai pagrindai ir esminės sąlygos.

Analizuojant baudžiamojo persekiojimo perdavimo klausimą, keliama baudžiamojo persekiojimo ir baudžiamojo persekiojimo pradėjimo santykio problema. Daroma išvada, kad tai ne

tie patys dalykai, nes baudžiamojo persekiojimo pradėjimas – tai ne kas kita kaip ikiteisminio tyrimo pradėjimas, o baudžiamojo persekiojimo perdavimas – baudžiamosios bylos perdavimas. Pabrėžiama, kad perimant baudžiamąjį persekiojimą, valstybei sudaromos sąlygos įgyvendinti iš esmės savo ekstrateritorinę jurisdikciją, o tai šią valstybių tarptautinio teisinio bendradarbiavimo formą skiria nuo ekstradicijos.

Nagrinėjant baudžiamojo persekiojimo teisinius pagrindus keliamas klausimas, ar gali būti tenkinamas prie šiuos klausimus reglamentuojančios tarptautinės sutarties neprisijungusios valstybės prašymas bendradarbiauti perimant baudžiamąjį persekiojimą? Prašymas gali būti tenkinamas tuo atveju, kai prašomosios valstybės nacionaliniai įstatymai numato valstybių bendradarbiavimo perduodant baudžiamąjį persekiojimą galimybę nesant tarptautinės sutarties. Analizuojant šią problemą kategoriškai neigiama mintis, kad valstybė, išreiškusi sutikimą dėl tarptautinės sutarties privalomumo, įsipareigoja net ir to nepadariusioms valstybėms.

Viena iš svarbiausių prašymo perimti baudžiamąjį persekiojimą sąlygų yra veikos abipusio baudžiamumo reikalavimas. Aiškinantis šio reikalavimo turinį daroma išvada, kad ji turi būti taikoma tik *in concreto*, nes jos taikymas *in abstracto* gali būti užsienyje padarytų nusikalstamų veikų nebaudžiamumo prielaida. Tačiau kartu pabrėžiama, kad perimus baudžiamąjį persekiojimą ir traukiant asmenį baudžiamojon atsakomybėn fakultatyvių požymių atitikimas turi būti absoliutus.

Baudžiamojo persekiojimo perdavimo procese dalyvauja dvi šalys. Viena šalis –persekiojimą perduodanti, o kita – jį perimanti valstybė. Atsižvelgiant į tai galima teigti, kad baudžiamojo persekiojimo perdavimas – tai vienos valstybės atsisakymas įgyvendinti savo baudžiamąją jurisdikciją (dažniausiai teritorinę) valstybės, kuri sutinka ir turi teisinį pagrindą tai padaryti, naudai. Atsisakymas įgyvendinti savo baudžiamąją jurisdikciją reiškia, kad užsienio valstybei suteikta teisė dėl konkrečios nusikalstamos veikos įgyvendinti savo baudžiamąją jurisdikciją yra pasitikėjimo jos teisine sistema ženklas.

Vertinant pateiktą apibrėžimą būtų galima teigti, kad terminas „baudžiamojo persekiojimo perdavimas“ neprobleminis. Tačiau tai tik pirmas įspūdis. Problema ta, kad tarptautinėse sutartyse [1, p. 121] ir nacionaliniuose įstatymuose [2], be minėto termino, vartojamas ir kitas – „baudžiamojo persekiojimo pradėjimas“. Tad kyla klausimas, ar tarp šių teisinių terminų galima dėti lygybės ženklą? Manau, kad atsakymas į šį klausimą turėtų būti neigiamas. Baudžiamojo persekiojimo pradėjimas – tai ne kas kita, kaip ikiteisminio tyrimo pradėjimas, kai žinomas nusikalstamą veiką padaręs asmuo. Perduodant baudžiamąjį persekiojimą toliau nagrinėti perduodama baudžiamoji byla, kurioje jau atlikti tam tikri procesiniai veiksmai. Be to, baudžiamojo persekiojimo perdavimas ir baudžiamojo persekiojimo pradėjimas nėra tapatūs dalykai.

Perimant baudžiamąjį persekiojimą valstybei sudaromos sąlygos įgyvendinti savo ekstrateritorinę jurisdikciją, o tai šią tarptautinio teisinio bendradarbiavimo formą iš esmės skiria nuo kur kas dažniau taikytinos ekstradicijos. Kita vertus, baudžiamojo persekiojimo perdavimas kaip valstybių tarptautinio teisinio bendradarbiavimo forma padeda sėkmingai vyksti ir ekstradicijai. Juk pasitaiko atvejų, kai valstybės teritorijoje nusikalstamą veiką padaro užsienyje nuolat gyvenantis asmuo, kuris ieškomas ir už kitoje valstybėje padarytą nusikalstamą veiką. Tokiais atvejais užsienio valstybė į ieškomo asmens buvimo vietos valstybę kreipiasi su prašymu jį išduoti. Paprastai šis klausimas palankiai sprendžiamas tik tada, jei ekstradicijos prašymą pateikusi valstybė įsipareigoja perimti baudžiamąjį persekiojimą.

1997 m. Rusijos generalinė prokuratūra kreipėsi į Lietuvos generalinę prokuratūrą dėl Rusijos piliečių I. M. ir V. M. ekstradicijos, nes jie buvo ieškomi už Rusijoje padarytą banditizmą. Nepaisant to, kad šiems asmenims Lietuvoje taip pat buvo pareikšti kaltinimai dėl Lie-

*tuvos teritorijoje padarytų nusikalstamų veiku, jie buvo išduoti Rusijai, nes ši valstybė įsipareigojo (pateikus atitinkamą prašymą) perimti baudžiamąjį persekiojimą dėl Lietuvoje padarytų nusikaltimų ir juos teisti*¹.

Šiuo atveju Lietuva, atsisakydama įgyvendinti teritorinę jurisdikciją, vadovavosi tuo, kad užsienyje padaryta nusikalstama veika yra daug sunkesnė, todėl siekiant ją padariusius asmenis kuo greičiau nubausti ir buvo pasinaudota galimybe po asmens ekstradicijos perduoti baudžiamąjį persekiojimą.

Kita vertus, valstybės požiūris į tokių asmenų ekstradiciją keičiasi, kai jie kaltinami sunkaus nusikaltimo jos teritorijoje padarymu. Tokiu atveju prašymas dėl šio asmens ekstradicijos yra atidedamas, kad asmuo, esant teisėtam pagrindui, bus bent jau galutiniu nuosprendžiu nuteistas, o kartais ir kol atliks jam paskirtą bausmę². Tokiu atveju neigiamą atsakymą dėl ekstradicijos gavusi valstybė gali pasirinkti vieną iš elgesio variantų – laukti, kol ekstradicijos procesas bus atnaujintas, arba inicijuoti baudžiamojo persekiojimo perdavimą.

Akivaizdu, kad laukimas šioje situacijoje nėra geriausia išeitis. Kiekvienoje valstybėje yra nustatyti asmens patraukimo baudžiamajon atsakomybės senaties terminai, kuriems pasibaigus kaltininko nubaudimas už padarytą nusikalstamą veiką pasidaro negalimas. Tikėtina, kad būtent dėl šios priežasties kitos valstybės, gavusios laikiną neigiamą atsakymą dėl asmens ekstradicijos, kreipiasi su prašymu perduoti (perimti) baudžiamąjį persekiojimą, siekdamos, kad nusikaltėlis būtų nuteistas užsienyje už prašančiosios valstybės teritorijoje arba už jos ribų padarytą nusikalstamą veiką.

*2000 m. gruodžio mėn. Estijos generalinė prokuratūra, prieš tai gavusi neigiamą atsakymą dėl ekstradicijos, kreipėsi į Lietuvos generalinę prokuratūrą su prašymu perimti baudžiamąjį persekiojimą dėl Estijos piliečio K. A. Estijoje padaryto nusikaltimo, nes šiuo metu jis kaltinamas Lietuvoje padarytais nusikaltimais ir laikomas Vilniaus tardymo izoliatoriuje – kalėjime*³.

Pasirinkdama šį asmens nubaudimo už jos teritorijoje padarytą nusikalstamą veiką būdą, prašančioji valstybė siekia užtikrinti ir greitą nusikalstamos veikos išaiškinimą bei kalto asmens nubaudimą. Be to, perduodama baudžiamąjį persekiojimą valstybė atsisako ir pretenzijų dėl konkrečios nusikalstamos veikos tyrimo ir kaltininko nubaudimo, numatydama sąlygą, kad byla bus ištirta, o jos tyrimas bus nešališkas ir teisingas. Jeigu taip nėra, tai baudžiamąjį persekiojimą prašiusi perimti valstybė pasilieka sau teisę atnaujinti baudžiamąjį persekiojimą ir įgyvendinti jį pagal savo teisės reikalavimus.

Tačiau pasitaiko atveju, kai teigiamai neišsprendus asmens ekstradicijos klausimo negali būti sprendžiamas ir baudžiamojo persekiojimo perdavimo klausimas, nes nėra teisinio pagrindo valstybių teisiniam bendradarbiavimui.

Mano manymu, teisinis pagrindas perduoti baudžiamąjį persekiojimą yra arba tarptautinė sutartis, arba atitinkamas nacionalinis įstatymas. Šiuo metu Lietuva yra pasirašiusi vieną konvenciją – 1972 m. Europos konvenciją dėl baudžiamojo persekiojimo perdavimo [3] – ir keletą tarpvalstybinių sutarčių⁴, kurių normos leidžia su kitomis tarptautinės sutarties narėmis bendradarbiauti tarptautiniu mastu organizuojant baudžiamąjį persekiojimą. Kalbant apie konvencijas, nedviprasmiškai galima teigti, kad Europos Tarybos lygiu 1972 m. Konvencija – ne vienintelė tarptautinė sutartis, kuri atveria vartus valstybių bendradarbiavimui siekiant anksčiau minėtų tikslų. 1964 m. buvo pasirašyta Europos konvencija dėl baudimo už kelių eismo nusikaltimus [4]. Jos normos taip pat valstybėms leidžia susitarti dėl baudžiamojo persekiojimo atlikimo vietos. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad analizuodamas baudžia-

¹ Lietuvos generalinės prokuratūros duomenys.

² 1957 m. Europos konvencijos dėl ekstradicijos 19 straipsnis. Atitinkama galimybė numatyta ir dvišalėse Lietuvos su kitomis valstybėmis pasirašytose sutartyse dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose.

³ Estijos generalinės prokuratūros raštas Nr. 1.40/3281.

⁴ Tokių sutarčių pavyzdys gali būti 1993 m. Lietuvos Respublikos ir Moldovos Respublikos sutartis dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose; 1993 m. Lietuvos Respublikos ir Ukrainos sutartis dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose.

mojo persekiojimo perdavimo institutą baudžiamosios teisės korifėjus H. H. Jescheckas atkreipia dėmesį į tai, kad šių dviejų konvencijų pagrindu formuojasi naujas, savitas kompetencijos paskirstymo principas, valstybėms leidžiantis įgyvendinti savo baudžiamąją jurisdikciją dėl užsienyje padarytų nusikalstamų veikų [5, p. 171].

Atkreipčiau dėmesį į tai, kad kompetencijos paskirstymo principas nuodugniai nenagrinėtas nei užsienio, nei, juo labiau, Lietuvos mokslininkų. Tačiau, mano nuomone, šis principas negali būti vienas iš baudžiamosios jurisdikcijos principų, kuriuo vadovaudamasi valstybė įgyvendina savo ekstrateritorinę jurisdikciją. Šią išvadą darau dėl to, kad tiek 1972 m. Europos konvencija dėl baudžiamojo persekiojimo perdavimo, tiek ir 1964 m. konvencija dėl baudimo už kelių eismo nusikaltimus nereglamentuoja valstybės baudžiamosios jurisdikcijos įgyvendinimo principų, o užtikrina baudžiamojo persekiojimo organizavimą tarptautiniu lygiu ir padeda paskirstyti atskirų valstybių kompetenciją dėl jurisdikcijos įgyvendinimo. Tik tuomet, kai išsprendžiamas klausimas dėl baudžiamojo proceso perdavimo, jį perėmusi valstybė dėl savo jurisdikcijos įgyvendinimo taiko jos pozityviojoje teisėje įtvirtintą konkretų baudžiamosios jurisdikcijos principą ir pagal nacionalinius įstatymus baudžia kaltininką.

Grįždamas prie baudžiamojo persekiojimo teisinių pagrindų, dėmesį norėčiau atkreipti į gan opią praktinę problemą. Net ir tuomet, kai atitinkamos konvencijos sukūrimo iniciatyva kyla iš vienokio ar kitokio lygio tarptautinės organizacijos, ne visos šios organizacijos valstybės ją pasirašo, o jei ir pasirašo, tai neišreiškia sutikimo dėl jos privalomumo. Šia savybe pasižymi ne viena daugiašalė tarptautinė sutartis. Pasižymi ja ir 1972 m. Europos konvencija dėl baudžiamojo persekiojimo perdavimo bei 1964 m. Konvencija dėl baudimo už kelių eismo nusikaltimus.

Todėl pasitaiko atvejų, kai tarptautinės sutarties nepasirašiusi arba nors ir pasirašiusi, bet neišreiškusi sutikimo dėl jos privalomumo valstybė kreipiasi į tai padariusią valstybę su prašymu bendradarbiauti – perimti baudžiamąjį persekiojimą.

Vilniaus apygardos prokuratūra, gavusi Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros vykdyti skirtus dokumentus dėl Vokietijos teisingumo ministerijos teisinės pagalbos prašymo taikyti 1972 m. gegužės 15 d. Europos konvencijos dėl baudžiamojo persekiojimo perdavimo V skyriaus nuostatas, su pareiškimu kreipėsi į Vilniaus m. pirmąjį apylinkės teismą dėl karnosios priemonės – suėmimo skyrimo Lietuvos piliečiui V. K. Pareškime nurodoma, kad LR generalinė prokuratūra gavo Vokietijos teisingumo ministerijos 2004 m. sausio 16 d. teisinės pagalbos prašymą, kuriame nurodyta, jog bus prašoma perimti baudžiamąjį persekiojimą dėl 2002 m. gegužės 21 ir 25 d. Vokietijos teritorijoje Lietuvos piliečio V. K. padarytų nusikaltimų.

Sprendamas šį klausimą, Vilniaus pirmojo apylinkės teismo teisėjas nustatė, kad Vokietija nėra ratifikavusi 1972 m. Europos konvencijos dėl baudžiamojo persekiojimo perdavimo, todėl šios valstybės prašymu grįstas Vilniaus apygardos prokuratūros pareiškimas dėl karnosios priemonės – suėmimo netenkinamas¹.

Manau, kad šis teismo sprendimas yra teisingas, o Generalinės prokuratūros nutarimas taikyti 1972 m. Europos konvenciją dėl baudžiamojo persekiojimo perdavimo vertintinas kritiškai. Tikėtina, kad Generalinė prokuratūra rėmėsi tuo, kad tarptautinė sutartis yra nacionalinis įstatymas ir juo privalu vadovautis neatsižvelgiant į tai, ar atitinkamą prašymą pateikusi valstybė yra šios sutarties dalyvė, ar ne. Šių argumentų problema, matyt, ta, kad tapatinami du teisiniai terminai „įstatymas“ ir „įstatymo galia“. Panagrinėkime tai detaliau.

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 138 straipsnio 3 dalyje parašyta, kad „Tarptautinės sutartys, kurias ratifikavo Lietuvos Respublikos Seimas, yra sudedamoji Lietuvos Respublikos teisinės sistemos dalis“. 1995 m. spalio 17 d. Lietuvos Konstitucinis Teismas, sprendamas klausimą dėl šiuo metu jau negaliojančio Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių“ 7 straipsnio 4 dalies ir 12 straipsnio atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, konstatavo, kad „palyginus Konstitucijos 138 straipsnio trečiosios dalies ir ginčijamo įstatymo dėl tarptautinių sutarčių 12 straipsnio normų turinį darytina iš-

---

¹ 2004 m. vasario 20 d. Vilniaus miesto pirmojo apylinkės teismo teisėjo nutartis.

vada, jog pagal prasmę jos iš dalies sutampa, nes abi patvirtina, kad Seimo ratifikuotos sutartys įgyja įstatymo galią“ [6].

Tai, kad ratifikuotos tarptautinės sutartys įgyja įstatymo galią, jokių būdu negali reikšti, kad jos tampa įstatymu. Tarptautinės sutarties ratifikavimas negali pakeisti tarptautinės sutarties prigimties. Ji netampa nacionaliniu įstatymu, o tik įgyja nacionalinio įstatymo galią. Toks tarptautinės sutarties statusas būtinas norint išvengti galimų nesutarimų dėl santykio su kitais šalyje galiojančiais teisiniais aktais. Kita vertus, esant prieštaravimui tarp tarptautinės sutarties ir nacionalinio įstatymo, tarptautinė sutartis yra net ir viršesnė. Tai dar vienas argumentas, įrodantis, kad tarptautinė sutartis nėra nacionalinis įstatymas.

Grindžiant teiginį, kad tarptautinės sutarties nuostatos taikomos tik ją pasirašiusių ir išreiškusių sutikimą dėl jos privalomumo valstybių santykiuose, reikėtų atkreipti dėmesį ir į tai, jog kalbėdami apie tarptautinę sutartį, mes kalbame apie valstybių narių susitarimą, kurio laikymasis užtikrinamas *pacta sunt servanda* principu. Todėl netoleruotina situacija, kai prie tarptautinės sutarties neprisijungusi ar neišreiškusi sutikimo dėl jos privalomumo valstybė, kreipdamasi į tai padariusią valstybę, vadovaujasi atitinkamos sutarties nuostatomis. Netoleruotinas ir toks argumentas, kad tarptautinis teisinis bendradarbiavimas vadovaujantis atitinkamos tarptautinės sutarties nuostatomis su anksčiau minėta valstybe yra paremtas prašomosios valstybės gera valia.

Apie geros valios principu paremtą tarptautinį bendradarbiavimą stengiantis perduoti (perimti) baudžiamąjį persekiojimą arba siekiant kitų tikslų galima kalbėti tik tada, kai galioja atitinkama klausimą reglamentuojantys nacionaliniai įstatymai. Tokiomis normomis būtų galima pripažinti BPK 68 straipsnio normas. Kita vertus, būtų idealu, jei šį klausimą reglamentuotų specialus nacionalinis įstatymas.

Norint vienai valstybei perduoti baudžiamąjį persekiojimą (atsisakyti įgyvendinti jurisdikciją), o kitai valstybei jį perimti ir taip sudaryti sąlygas įgyvendinti savo baudžiamąją jurisdikciją, būtina laikytis tam tikrų reikalavimų (sąlygų).

Analizuojant 1972 m. Europos konvencijos dėl baudžiamojo persekiojimo perdavimo trečiosios dalies pirmojo skyriaus straipsnius, galima padaryti išvadą, kad visos baudžiamojo persekiojimo perdavimo sąlygos gali būti suskirstytos į dvi grupes. Pirmajai grupei priklauso sąlygos, kurių turi laikytis prašymą pateikianti valstybė, o antrajai – sąlygos, kurių turi laikytis prašymą gavusi valstybė.

Vienas iš svarbiausių prašymo perimti baudžiamąjį persekiojimą tenkinimo reikalavimų – veikos abipusis baudžiamumas (angl. *principle of dual criminal liability*). Šis reikalavimas įtvirtintas nagrinėjamos konvencijos 7 straipsnio 1 dalyje ir atkartojamas 10 straipsnio a punkte kaip nuoroda.

Valstybių baudžiamųjų įstatymų formuluotės nėra vienodos, todėl svarbu išsiaiškinti, ar lygindami dviejų valstybių baudžiamuosius įstatymus turime būti labai principingi.

Mokslinėje literatūroje veikos abipusio baudžiamumo reikalavimo (principo) svarbą pirmą kartą XIX a. pabaigoje išskėlė vokiečių mokslininkas H. Lammaschas. Tačiau anuomet šis principas vadinosi „abipusio pakaltinamumo“ principu [7, p. 56]. „Abipusio pakaltinamumo“ terminą siūlė perimti ir kai kurie XX a. antrosios pusės mokslininkai [8, p. 25].

Vertindamas šią poziciją norėčiau pabrėžti, kad ji nėra priimtina, nes iš esmės iškreipia nagrinėjamo principo turinį. Siekiant tikslumo reikia pažymėti, kad baudžiamojoje teisėje pakaltinamumas yra baudžiamosios atsakomybės sąlyga, rodanti, kad nusikalstamą veiką padaręs asmuo sugeba suprasti savo veiksmus ir gali juos valdyti. Tačiau mūsų atveju būtina nustatyti ne asmens pakaltinamumą, o jo padarytos veikos abipusį baudžiamumą. Būtent dėl šios priežasties nagrinėjamo principo dabartinis pavadinimas turėtų būti neiginčijamas.

Kita vertus, kai kurie šią problemą nagrinėjantys mokslininkai net nediskutuoja dėl principo pavadinimo, nes išsako nuomonę, kad jis išvis neprivalomas. Pavyzdžiui, turkų profesorius N. Kunteris, diskutuodamas apie tarptautinį nuosprendžių galiojimą, išreiškia nuomonę, kad tais atvejais, kai kaltininko asocialus elgesys nekelia abejonių, tokio asmens nuteisimas turi būti įvertintas net ir tuomet, kai padaryta nusikalstama veika neatitinka veikos

abipusio baudžiamumo reikalavimo [9, p. 151]. Vertinant tokią poziciją kyla klausimas, kokiais kriterijais reikia vadovautis, kad būtum tikras, kad kaltininko elgesys tikrai asocialus. Atsižvelgus į tai, kad kiekvienos valstybės teisinė sistema turi tam tikrų ypatumų, akivaizdu, jog vienodų vertinimo kriterijų nėra. Vis dėlto kartais veikos abipusio baudžiamumo reikalavimui išties galima nusižengti. Turiu omenyje atvejus, kai dviejų valstybių baudžiamieji įstatymai nevienodi dėl skirtingos geografinės padėties. Šios išvados teisingumą patvirtina ir pats N. Kunteris. Jo pateiktame pavyzdyje nurodoma veika (jūros užtvankų pažeidimas), kurią galima padaryti tik tų valstybių, kurių geografinė padėtis specifinė, teritorijose. Specifinė geografinė padėtis yra vienintelis objektyvus kriterijus, leidžiantis atsiriboti nuo veikos abipusio baudžiamumo reikalavimo ne tik tuomet, kai svarstomas nuosprendžių pripažinimo kalusimas, bet ir asmens ekstradicijos atveju. Būtent taip 1934 m. nusprendė JAV Aukščiausiasis Teismas, tiesa, nagrinėdamas ne baudžiamojo persekiojimo, o asmens ekstradicijos bylą. Konkrečiu atveju buvo padaryta išvada, kad veikos abipusio baudžiamumo principas yra tik sutartinis, tačiau jokių būdu ne visuotinis tarptautinės teisės principas [10, p. 276].

Valstybės baudžiamosios jurisdikcijos įgyvendinimo atveju, jei to reikalauja konkretus principas, veikos abipusio baudžiamumo reikalavimas yra absoliutus. Tai pasakytina ir apie baudžiamojo persekiojimo perėmimą. Jeigu nepaisysime šiais atvejais veikos abipusio baudžiamumo principo, pažeisime seniai pripažintą kitą baudžiamosios teisės principą – *nullum crimen sine lege*.

Tikėtina, kad būtent todėl veikos abipusio baudžiamumo principas buvo patvirtintas ir 1928 m. Romoje vykusioje antrojoje tarptautinėje konferencijoje dėl baudžiamosios teisės suvienodinimo. Tuomet tarptautiniu lygiu pirmą kartą buvo nuspręsta, kad veikos abipusio baudžiamumo principas yra vienas svarbiausių, kai sprendžiamas asmens baudžiamosios atsakomybės klausimas dėl veikų, padarytų užsienyje [11, p. 237]. 1950 m. Tarptautinės teisės institutas patvirtino šią taisyklę [12, p. 382].

Analizuojant įvairią teisinę literatūrą matyti, kad veikos abipusio baudžiamumo principas gali būti suprantamas dvejopai: *in concreto* ir *in abstracto*. Kyla klausimas, kuri iš šių sampratų turėtų būti priimtina? Norint atsakyti į šį klausimą, būtina atskleisti veikos abipusio baudžiamumo principo aiškinamo *in concreto* ir *in abstracto* turinį.

Pavyzdžiui, asmens ekstradicijos atveju dažniausiai sutinkama su tuo, kad prašomoji valstybė turi pripažinti, jog jos įstatymai veiką, dėl kurios asmuo prašomas išduoti, traktuoja kaip nusikalstamą bendrąją prasme. Prašančiojoje valstybėje tokia veika turi būti pripažinta konkrečiu nusikaltimu, kurio požymiai aprašyti atitinkamame baudžiamajame įstatyme [13, p. 200].

1953 m. Austrijos Aukščiausiasis Teismas priėmė teigiamą sprendimą ekstradicijos byloje, nors veika, dėl kurios padarymo buvo prašoma asmens ekstradicijos, Austrijoje nebuvo traktuojama kaip sukčiavimas. Remiantis šios valstybės BK ji turėjo būti vertinama tik kaip vagystė. Tačiau šie prieštaravimai buvo įvertinti kaip neesminiai, nes vertinant padarytą veiką *in abstracto* ji vis vien baudžiama abiejose valstybėse [14].

Šio sprendimo teisingumą patvirtina ir 1969 m. X Tarptautinio baudžiamosios teisės kongreso priimta rezoliucija, kurioje pažymima, kad ekstradicijos atveju veikos abipusio baudžiamumo principas yra priimtinas, tačiau siūlyta jį taikyti kuo švelnesne apimtimi [15, p. 13].

Tuo tarpu 1970 m. Europos konvencijos dėl tarptautinio baudžiamųjų nuosprendžių galiojimo aiškinamajame rašte pažymima, kad pagal šią konvenciją veikos abipusis baudžiamumas suprantamas *in concreto* [16, p. 27]. Šios koncepcijos pripažinimas reiškia, kad sprendžiant klausimą, ar konkreti veika baudžiama abiejose valstybėse, būtina lyginti bene visus konkrečių sudėčių pagrindinius ir fakultatyvinius požymius. Nustačius bent mažiausią neatitikimą daroma išvada, kad veikos abipusio baudžiamumo reikalavimas neįvykdytas.

Mano nuomone, ši pozicija nėra priimtina, nes idealiai sutampančių sudėčių nėra. Jei šiuo klausimu pozicija būtų kitokia, tai daugeliu atvejų būtų neįmanoma kurios nors valstybės pilietį patraukti baudžiamojon atsakomybėn jo pilietybės valstybėje už užsienyje pada-

rytas nusikalstamas veikas. Tarkime, Lietuvos pilietis užsienyje gabeno kontrabandą ir, vengdamas atsakomybės, atvyko į Lietuvą. Tikėtina, kad išduoti tokio asmens nusikaltimo padarymo vietos valstybei negalėsime, nes tai neleis daryti Lietuvos tarptautinė sutartis. Jei padarytą nusikaltimą vertinsime *in concreto*, negalėsime piliečio nuteisti ir Lietuvoje. Tokią išvadą darau todėl, kad LR BK 199 straipsnyje baudžiamoji atsakomybė nustatyta tik už prekių, pinigų arba kitų privalomų pateikti muitinei daiktų gabenimą per Lietuvos valstybės sieną. Tas pats pasakytina ir apie kitas nusikalstamas veikas. Štai Baltarusijos BK 150–2 straipsnyje nustatyta atsakomybė už kredito arba dotacijos išviliojimą. Lietuvoje tokios veikos padarymas pripažįstamas sukčiavimu (LR BK 181 straipsnis) [17]. Dar nevienodžiau apibrėžiama turto prievartavimo sudėtis. Skirtingai nei Lietuvoje (LR BK 183 straipsnis), pavyzdžiui, Belgijoje, turto prievartavimas iš viso neišskiriamas kaip atskira nusikaltimo sudėtis. Šioje valstybėje tokie atvejai kvalifikuojami kaip smurtinė vagystė [18, p. 109]. Kitose valstybėse (pvz., Anglijoje, Japonijoje, Ispanijoje) turto prievartavimas apibrėžiamas labai lakoniškai [19]. Minėtų problemų nebus, jei veikos abipusio baudžiamumo principą aiškinsime *in abstracto*. Tuomet turėsime padaryti visiems ir taip suprantamą išvadą, kad jau minėto Baltarusijos BK 150² straipsnis yra speciali sukčiavimo sudėties (Baltarusijos BK 90 straipsnis) norma.

Tačiau tuomet, kai abiejų valstybių normos skiriasi dėl jų konstravimo metodikos, labai svarbu kruopščiai išanalizuoti visus atitinkamų nusikaltimo sudėčių pagrindinius požymius ir juos sugretinus nuspręsti, ar savo esme jie panašūs. Gali būti taip, kad, sutapus pagrindiniams, skirsis fakultatyviniai nusikaltimo sudėties požymiai. Tokiais atvejais, manau, veikos abipusio baudžiamumo principas nepažeidžiamas, nes fakultatyvinių požymių nesutapimas nereiškia, kad lyginamos normos skiriasi savo esme. Kita vertus, sprendžiant klausimą dėl asmens patraukimo baudžiamojon atsakomybėn už veiką, dėl kurios buvo perduotas baudžiamasis persekiojimas (tas pats galioja ir kitoms valstybių tarptautinio teisinio bendradarbiavimo formoms), fakultatyvių požymių atitikimas turi būti absoliutus.

Užsienio valstybių mokslininkų nuomonių [8, p. 28, 29] ir teismų praktikos analizė rodo, kad veikos abipusio baudžiamumo principas turi būti suprantamas *in abstracto*. Turėdamas omenyje teismų praktiką, norėčiau atkreipti dėmesį į 1998 m. Prancūzijos kasacinio teismo sprendimą. Šis teismas, nepaisydamas, kad 1994 m. Prancūzijos BK genocidas apibrėžtas kaip Prancūzijoje padaromas nusikaltimas, nusprendė, kad tai nėra kliūtis teisti asmenis už tokių veikų padarymą kitose valstybėse [20].

Perimti baudžiamąjį persekiojimą galima tik tuomet, kai pagal prašomosios valstybės įstatymus dar nesuėję asmens patraukimo baudžiamojon atsakomybėn senaties terminai. Patraukimo baudžiamojon atsakomybėn senaties terminai, kaip sąlyga perimti baudžiamąjį persekiojimą, yra sureikšminami ne vien dėl to, kad atskirose valstybėse jie nevienodi. Esminis problemos momentas yra tai, kad skirtingose valstybėse gali būti skirtingai traktuojamas terminas „patraukimas baudžiamojon atsakomybėn“. Lietuva yra originalus pavyzdys, kai skirtingu metu teismų praktikoje šis terminas buvo traktuojamas nevienodai.

Lietuvoje iki 1999 m. lapkričio 12 d. terminas „patraukimas baudžiamojon atsakomybėn“ buvo siejamas su tarpinėmis baudžiamojo proceso stadijomis (pvz., kaltinimo pareiškimu). Padėtis pasikeitė, kai Lietuvos Aukščiausiojo Teismo plenarinė sesija priėmė ypač didelę reikšmę teismų praktikai turintį sprendimą – baudžiamąją atsakomybę sieti su asmens pripažinimu kaltu ir kaltinamojo nuosprendžio priėmimu [21, p. 323]. Manau, kad būtent dėl galimo skirtingo termino „patraukimas baudžiamojon atsakomybėn“ traktavimo ir 1972 m. konvencijos rengėjai pažymėjo, kad ši sąlyga yra viena iš svarbiausių priimančią sprendimą dėl baudžiamojo persekiojimo perėmimo [22, p. 36].

Prie reikšmingesnių baudžiamojo persekiojimo perėmimui sąlygų reikia priskirti ir Konvencijos 10 straipsnio b punktą. Jame įtvirtinta sąlyga susijusi su principu *non bis in idem* (Konvencijos 35 straipsnis). Aiškinantis šį principą svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad absoliutus draudimas asmenį teisti antrą kartą gali kenkti valstybės ir nubaustojo asmens interesams bei kenkti teisingumo siekiui. Pabrėžtina, kad jo taikymas nacionaliniu ir tarptautiniu

lygmeniu turi skirtis. Tarptautinės sutartys neįpareigoja valstybių besąlygiškai pripažinti principą *non bis in idem* dėl užsienyje priimtų nuosprendžių. Jei manytume kitaip, tai sudarytumėme galimybę asmeniui išvengti tikros baudžiamosios atsakomybės bei paneigtumėme suverenios valstybės teisę realizuoti savo baudžiamąją jurisdikciją.

Asmens kaltinimas padarius politinį, karinį arba finansinį nusikaltimą taip pat gali būti reikšmingas sprendžiant baudžiamojo persekiojimo perėmimo klausimą (Konvencijos 11 straipsnio d punktas). Nepaisant to, kad Konvencijos aiškinamajame rašte teigiama, kad visos 11 straipsnyje išvardytos sąlygos yra fakultatyvinės, t.y. jas nustačius nebūtina atsisakyti perimti baudžiamąjį persekiojimą, vis dėlto į šią sąlygą būtina atkreipti dėmesį dėl kelių priežasčių. Iki šiol nesutariama dėl bendros politinio nusikaltimo sampratos, todėl tai gali komplikuoti baudžiamojo persekiojimo perėmimo klausimo nagrinėjimą. Tą patį galima pasakyti ir apie atvejus, kai reikės spręsti klausimą dėl prašymo perimti baudžiamąjį persekiojimą dėl karinių ir finansinių nusikaltimų padarymo. 1972 m. Europos konvencijos dėl baudžiamojo persekiojimo perdavimo rengėjai yra pareiškę, kad karinių ir finansinių nusikaltimų padarymas, kaip sąlyga, leidžianti atsisakyti perimti baudžiamąjį persekiojimą, įtvirtinta dėl to, kad lygiai tas pats fiksuota ir 1957 m. Europos konvencijoje dėl ekstradicijos (Konvencijos 3, 4 ir 5 straipsniai) [22, p. 37]. Kariniai nusikaltimai – ne kas kita, o nusikaltimai krašto apsaugos tarnybai. Todėl akivaizdu, kad šios nusikaltimų grupės negalima sutapatinti su karo nusikaltimais ir todėl atsisakyti perimti baudžiamąjį persekiojimą.

1957 m. Europos konvencijos dėl ekstradicijos 5 straipsnyje nustatyta, kad finansiniai nusikaltimai – tai nusikaltimai, susiję su mokesčiais, skolomis, muitais ir mainais. Analizuodamas šią problemą noriu atkreipti dėmesį į tai, kad taikant 1972 m. Europos konvencijos dėl baudžiamojo persekiojimo perdavimo 11 straipsnio d punktą reikia turėti omenyje, kad 1978 m. kovo 17 d. pasirašytas Europos konvencijos dėl ekstradicijos Antrasis papildomas protokolai [23] svarbus tuo, kad finansiniams nusikaltimams buvo nustatytas jau nagrinėtas veikos abipusio baudžiamumo reikalavimas ir juos padariusių asmenų ekstradicija nedraudžiama. Manau, tai reiškia ne ką kita, o tai, kad sprendžiant baudžiamojo persekiojimo perėmimo klausimą dėl finansinių nusikaltimų reikia vadovautis ne atitinkamos konvencijos 11, o 10 straipsniu, kuriame reglamentuotos pagrindinės (esminės) atsisakymo perimti baudžiamąjį persekiojimą sąlygos.

Sprendžiant baudžiamojo persekiojimo perėmimo klausimą reikšminga yra ir konvencijos 11 straipsnio h punkte įtvirtinta sąlyga. Šią išvadą darau dėl to, kad ji susijusi išskirtinai su valstybės baudžiamosios jurisdikcijos principais. Remiantis konvencijos 11 straipsnio h punktu prašymas dėl baudžiamojo persekiojimo perėmimo gali būti netenkinamas, jei nusikaltimas padarytas už valstybės, kuri pateikia šį prašymą, teritorijos ribų¹. Manau, kad šis reikalavimas konvencijoje buvo įtvirtintas todėl, kad prašymas perimti baudžiamąjį persekiojimą gali būti susijęs ir su prašomojoje valstybėje padaryta nusikalstama veika, dėl kurios prašančioji valstybė norėjo įgyvendinti savo jurisdikciją, paremtą vienu iš jos baudžiamajame kodekse įtvirtintu ekstrateritoriniu baudžiamosios jurisdikcijos principu. Jei, esant tokiai padėčiai, prašomoji valstybė perimtų baudžiamąjį persekiojimą, tai ji tiesiog pripažintų faktą, kad jos jurisdikcija, įgyvendinama teritorinio principo pagrindu, nėra pagrindinė. Kiekviena valstybė labiausiai suinteresuota įgyvendinti savo teritorinę jurisdikciją, o perėmus baudžiamąjį persekiojimą dėl jos teritorijoje padarytos nusikalstamos veikos teritoriniu principu paremtas jurisdikcijos įgyvendinimas nebūtų toks reikšmingas, kaip šį prašymą atmetus.

Norėčiau atkreipti dėmesį ir į tai, kad sprendžiant klausimą dėl baudžiamojo persekiojimo perėmimo reikia turėti omenyje, kad atsisakyti perimti baudžiamąjį persekiojimą valstybė gali tuomet, kai jo perėmimas prieštarautų jos tarptautiniams įsipareigojimams (Konvencijos 11 straipsnio h punktas) arba valstybėje pripažįstamiems pamatiniams teisės principams (Konvencijos 11 straipsnio i punktas).

---

¹ Noriu atkreipti dėmesį, kad lietuviškame Konvencijos variante šis reikalavimas išverstas visiškai priešingai. Priežastis – angliškasis terminas „Requesting State“ išverstas ne kaip prašančioji, o kaip prašomoji valstybė.

Konvencijos 11 straipsnio h punkte įtvirtinta sąlyga yra lyg tam tikra nuoroda į 1950 m. Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją, o tiksliau tariant, į jos 6 straipsnį [24]. Šiame straipsnyje apibrėžtos pagrindinės baudžiamosios bylos nagrinėjimo taisyklės ir minimalios kaltinamojo asmens garantijos. Tai reiškia, kad jei prašančioji valstybė baudžiamąjį persekiojimo metu pažeidė bent vieną iš šių sąlygų, prašomoji valstybė gali netenkinti prašymo perimti baudžiamąjį persekiojimą. Tačiau atsižvelgiant į tai, kad ši sąlyga yra fakultatyvi, prašomoji valstybė, nusprendusi, kad šie pažeidimai yra neesminiai arba gali būti ištaisyti, turi teisę nuspręsti perimti baudžiamąjį persekiojimą. Neigiamas sprendimas, manau, galėtų būti priimamas tuomet, kai asmuo, dėl kurio padarytos nusikalstamos veikos pateikiamas prašymas perimti baudžiamąjį persekiojimą, prašančiojoje valstybėje galutinai nutestas pažeidžiant Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją.

Tačiau terminas „tarptautiniai įsipareigojimai“ nesuprantamas vien tik kaip Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos pažeidimas. 1972 m. konvencijos rengėjai pažymi, kad terminas „tarptautiniai įsipareigojimai“ gali būti siejamas ir su galimybe pateikti kaltinimus asmeniui, kuris naudojasi diplomatinės neliečiamybės teise. Tai reiškia ne ką kita, o tai, kad prašymas perimti baudžiamąjį persekiojimą gali būti atmesta, jei baudžiamąjį persekiojimo objektas yra nusikalstama veika, kurią yra padaręs prašomojoje šalyje esantis ir diplomatinę neliečiamybę turintis kitos valstybės pilietis. Atsisakyti perimti baudžiamąjį persekiojimą galima ir tuomet, kai nusikalstamos veikos kaltininkas yra parlamentinę neliečiamybę turintis prašomosios valstybės pilietis. Tačiau šiuo atveju atsisakymo pagrindas yra ne tarptautiniai šalies įsipareigojimai, o tai, kad prašymas prieštarauja prašančiojoje šalyje pripažįstamiems pamatiniams teisės principams. Būtų absurdiška, jei prašomoji valstybė dėl baudžiamosios jurisdikcijos įgyvendinimo perimtų baudžiamąjį persekiojimą, kurio tolesnė eiga nesiderina su jos Konstitucijoje ir baudžiamąjį proceso įstatymuose įtvirtintomis taisyklėmis, susijusiomis su baudžiamosios bylos nagrinėjimu.

Išvados

1. Baudžiamąjį persekiojimo perėmimas – tai viena efektyviausių baudžiamąjį persekiojimo organizavimo tarptautiniu mastu formų, sudarančių sąlygas valstybėms spręsti konkuruojančios jurisdikcijos problemą.

2. Perduodant baudžiamąjį persekiojimą parodomas pasitikėjimas jį perimančios valstybės teisine sistema ir sudaromos sąlygos jai įgyvendinti pagrindę savo ekstrateritorinę jurisdikciją.

3. Baudžiamąjį persekiojimo perėmimas galimas tik esant atitinkamam teisiniam pagrindui ir kitos valstybės išreikštam norui jį perduoti. Be to, tai priemonė, galinti padėti nusikalstamos veikos kaltininkui išvengti pakartotinio persekiojimo dėl tos pačios veikos.

4. Teisinis pagrindas perduoti baudžiamąjį persekiojimą gali būti tarptautinė sutartis arba nacionalinis įstatymas. Tarptautinės sutarties normų taikymas galimas tik tada, kai tiek prašomoji, tiek prašančioji valstybė tarptautinėje sutartyje numatytu būdu yra išreiškusios sutikimą dėl jos privalomumo.

5. Baudžiamąjį persekiojimo perdavimu kaip valstybių tarptautinio teisinio bendradarbiavimo forma dažniausiai naudojamosi, kai negalima arba apsunkinta (atidėtas prašymo svarstymas) asmens ekstradicija bei tuo atveju, kai prašomoji valstybė nepripažįsta prašančiosios valstybės teritorijoje priimto nuosprendžio.

6. Viena svarbiausių ir problemiškesnių baudžiamąjį persekiojimo perdavimo sąlygų yra veikos abipusio baudžiamumo principas, kuris turi būti taikomas tik *in abstracto*, nes jo taikymas *in concreto* gali tapti užsienyje padarytų nusikalstamų veikų nebaudžiamumo prielaida. Tačiau perėmus baudžiamąjį persekiojimą ir traukiant asmenį baudžiamąjį atsakymą, fakultatyvių požymių atitikimas turi būti absoliutus.

LITERATŪRA IR NUORODOS

1. **Lietuvos Respublikos** ir Baltarusijos Respublikos sutartis dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose // Lietuvos Respublikos sutartys dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose. – Vilnius, 1994.
2. **Lietuvos Respublikos** baudžiamojo proceso kodekso 68 straipsnis.
3. **Lietuva** šią Konvenciją ratifikavo 1997 m. Šios Konvencijos ratifikavimo įstatymą ir jos tekstą žr.: Valstybės žinios. 1998. Nr. 10.
4. **Lietuva** šios Konvencijos nepasirašė. Jos dalyvės yra Švedija, Rumunija, Prancūzija, Danija, Kipras. Konvencijos tekstą žr.: Explonatory report on the European Convention on the punishment of road traffic offences. – Strasbourg, 1970.
5. **Jescheck H. H., Weigend T.** Lehrbuch des Strafrecht Allgemeiner Teil. – Berlin, 1996.
6. **Lietuvos Respublikos** Konstitucinio Teismo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių“ 7 straipsnio 4 dalies ir 12 straipsnio atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Valstybės žinios. 1995. Nr. 86–1949.
7. **Lammasch H.** Auslieferungspflicht und Asylrecht. Eine studie über theorie und praxis des Internationalen Strafrecht. – Leipzig. B. 1. 1887.
8. **Звирбуль В. К., Шупилов В. П.** Выдача уголовных преступников. – Москва, 1974.
9. **Kunter N.** The European validity of criminal judgments in respect of contingent effects // Aspects of the international validity of criminal judgments. – Strasbourg, 1968.
10. **United States** reports. 1993. Vol. 290.
11. **Actes** de la conférence. – Rome, 1937.
12. **Annuaire** de l'institut de droit international. II. 1950.
13. **Epp H.** Der Grundsatz der identen norm und die beiderseitige strafbarkeit. 1981.
14. **OGH** decision of March 20, 1953.
15. **Revue** internationale de droit pénal. 1970. No. 1–2.
16. **Explanatory** report on the European Convention on the international validity of criminal judgments. – Strasbourg, 1970.
17. **Lietuvos** Aukščiausiojo Teismo senatas nutarimu Nr. 8 nusprendė, kad sukčiavimo dalyku bankų ir kitų kredito įmonių atliekamų operacijų srityje yra paskolų piniginės lėšos ir turtinės prievolės, kurias kredito įstaiga privalo vykdyti pagal sutartį su klientu. Žr. Lietuvos Respublikos Aukščiausiojo Teismo senato 1998 m. gruodžio 22 d. nutarimas Nr. 8 „Dėl teismų praktikos sukčiavimo ir turto pasisavinimo arba iššvaistymo baudžiamosiose bylose (BK 274 str. ir 275 str.)“ // Teismų praktika. 1998. Nr. 10.
18. **International** encyclopaedia of laws. Criminal law. Belgium (by Lieven Duport and Cyrille Fijnaut). – Deventer, Boston, 1993.
19. **Pavyzdžiui**, Japonijos BK 249 straipsnis. Visą kodeksą žr. Japanese Law in English version. EHS Law bulletis series – Tokyo, 1992. Vol. 2.
20. **Judgment** of the Cour de Cassation, Chambre Criminelle, of 6 January 1998, No. X96–32.491 PF.
21. **Kasacinė** byla Nr. 2K–280, 1999 m. // Teismų praktika. 1999. Nr. 12.
22. **Explonatory** report on the European Convention on the transfer of proceedings in criminal meters. – Strasbourg, 1985.
23. Valstybės žinios. 1995. Nr. 34.
24. **Žmogaus** teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos ir jos papildomų protokolų tekstų lyginamąjį variantą žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo biuletėnis Teismų praktika. 2004. Nr. 20.

Problems of States International Legal Cooperation of the Transferring the Criminal Proceedings

Dr. Andrius Nevera

Mykolas Romeris University

Keywords: *international legal cooperation, transfer of criminal proceedings, start of criminal proceedings, conditions of the transfer of criminal proceedings, international treaty, criminal proceedings, criminal jurisdiction, extradition.*

SUMMARY

When an offence assumes an international aspect, it is possible to encounter with a natural phenomenon – a conflict between jurisdictions of the countries. An international aspect of an offence may be seen in several cases. First of all, under the principle of territory (in this case different rules for definition of an offence may be used) a number of countries may enforce their jurisdiction for the one and the same offence. Secondly, when an offence is committed in the territory of some country by a foreign national or a person without the citizenship, but permanently living in that country. Thirdly, when an offence is carried out against another country, or its citizens or institutions. Fourthly, when an international crime or crime of an international character is perpetrated. Finally, when partners, acting in foreign countries were involved in the offence committed within the territory of a specific country.

In the presence of at least one of the above-mentioned situations, different countries may claim to enforce its criminal jurisdiction for the same offence. It is obvious, that in such a situation the question is, whether it is possible to solve the problem so that the perpetrator of the same offence would not be prosecuted for several times and the criminal proceeding itself would become more effective?

The modern forms of legal co-operation between the states are very favourable to solve the problems of the kind. One of these is the organisation of criminal proceedings on the international level, thanks to which it is possible to avoid disadvantages resulting from conflicts of competence.

The article examines the concept, legal basis and essential conditions of criminal proceedings using the methods of systematic analysis and logics.

While analysing the concept of criminal proceedings, the author observes that the countries transferring the criminal proceedings tend to mistakenly interpret the provisions of international treaties. Cases exist, when the notions „transfer of criminal proceedings“ and „start of criminal proceedings“, used in international treaties are understood identically. After the analysis of these notions, a conclusion is made that they are not identical. By the time a request is submitted for the transfer of criminal proceeding, pre-trial investigation is needed, and not investigation of criminal case, where certain procedural acts of further investigation have already been carried out.

While going deeper into the problem of the transfer of criminal proceedings on legal grounds, the author highlights the fact, that an international treaty may only be used in the case, when both countries have declared their agreement for its binding powers. In the absence of such an agreement, the transfer of criminal proceedings depends only on the goodwill of the requesting country, which may be discussed only in accordance with the national law.

The analysis of criminal proceeding conditions has proved that the most important of them is – principle of dual criminal liability. The legal literature admits that this condition is understood both in concreto and in abstracto. While analysing their content, the author draws the conclusion that in the process of co-operation between the states in the sphere of transferring criminal proceeding, the principle of dual criminal liability should be understood in abstracto.